

Septumplastikregistret

Fortsatt onödig antibiotikabehandling vid septumplastik i Sverige

YLVA LILJA, överläkare, med.dr., Capio Lundby Specialistsjukhus, Göteborg

KRISTOFFER SANDELIN, överläkare, Länssjukhuset i Kalmar

CECILIA AHLSTRÖM EMANUELSSON, överläkare, med.dr., Skånes Universitetssjukhus, Lund

CECILIA ALEXANDERSSON, överläkare, Hallands sjukhus, Kungsbacka

FREDRIK ELIASSON, överläkare, Region Norrbotten

MATTIAS JANGÅRD, överläkare, med.dr., Sophiahemmet, Stockholm

OLA SUNNERGREN, överläkare, docent, ÖNH-kliniken Sahlgrenska Universitetssjukhuset

Referensgruppen för Septumplastikregistret

I ÖNH-TIDSKRIFTEN (Volym 32, Nr 1 /2024) diskuterades antibiotikabruk vid septumplastik i Sverige, baserat på data från Septumplastikregistret från 2014 till och med 2023. Det kunde konstateras att mer än 20% av de opererade patienterna fått antibiotika i förebyggande syfte. Evidensen för antibiotikaprofylax är svag och rekommendationen blev att antibiotikaprofylax bör ges vid mindre än 5% av alla septumoperationer i Sverige. Nu, två år senare, har vi följt upp hur antibiotikaföreskrivningen har förändrats.

Antibiotikaprofylax 2014 – 2023 Registerdata från vår tidigare genomgång visade att antibiotikaprofylax ökade under perioden 2014-2023. Under den senare delen av perioden fick 7,5% av patienterna systemisk antibiotika peroperativt och hela 23,2% systemisk antibiotika postoperativt, förskrivet på operationsdagen. Analysen visade en skev fördelning mellan klinikerna i landet, där några kliniker gav antibiotikaprofylax till en stor del av patienterna och andra kliniker knappast alls, vilket tyder på att tradition snarare än evidens styrde behandlingen.

Baserat på litteraturgranskning och i samråd med Strama drog vi slutsatsen att det saknas stöd för antibiotikaprofylax vid okomplicerad septumplastik; risken för infektion är låg, risken för allvarlig djup infektion är mycket låg och effekten av antibiotikaprofylax är liten, om än i vissa studier signifikant vad gäller peroperativ intravenös antibiotika. Det finns dock inget stöd för postoperativ peroral antibiotika. Studieresultaten indikerar att NNT (Number Needed to Treat) skulle blir orimligt högt i förhållande till nyttan. Det poängterades att det ingrepp som diskuterats i den studerade litteraturen är septumplastik med eller utan conchakirurgi, och inte septumplastik som inkluderar transplantat eller utförs som del av en rhinoplastik. Referensgruppen för Septumplastikregistret bedömde att andelen septumoperationer i landet där antibiotikaprofylax är indicerad bör vara mindre än 5%.

Antibiotikabruk 2025 – 2026

Under 2025 och 2026 (till och med 260320) har 2660 operationer registrerats i Septumplastikregistret. Det som registreras avseende antibiotikaprofylax är peroperativ intravenös och postoperativ peroral antibiotika. Medelvärdet för riket 2025 – 2026 är oförändrat vad det gäller peroperativ intravenös antibiotika (8%). För postoperativ peroral antibiotika ses en liten minskning från 23,2% till 20%.

Referensgruppen för Septumplastikregistret fr.v.: Ola Sunnergren, Fredrik Eliasson, Ylva Lilja, Cecilia Ahlström Emanuelsson, Mattias Jangard, Kristoffer Sandelin, Cecilia Alexandersson

Peroperativ antibiotikaprofylax

Figur 1 (sid 20) visar hur användningen av peroperativ intra-venös antibiotikaprofylax fördelar sig mellan klinikerna. Genomsnittet i riket är nu 8%, vilket fortfarande är något över vårt satta målvärde på 5%. Fördelningen mellan klinikerna är fortfarande skev och tolkas, liksom tidigare, framför allt bero på lokala traditioner snarare än skillnad i operationsteknik eller patienternas infektionskänslighet.

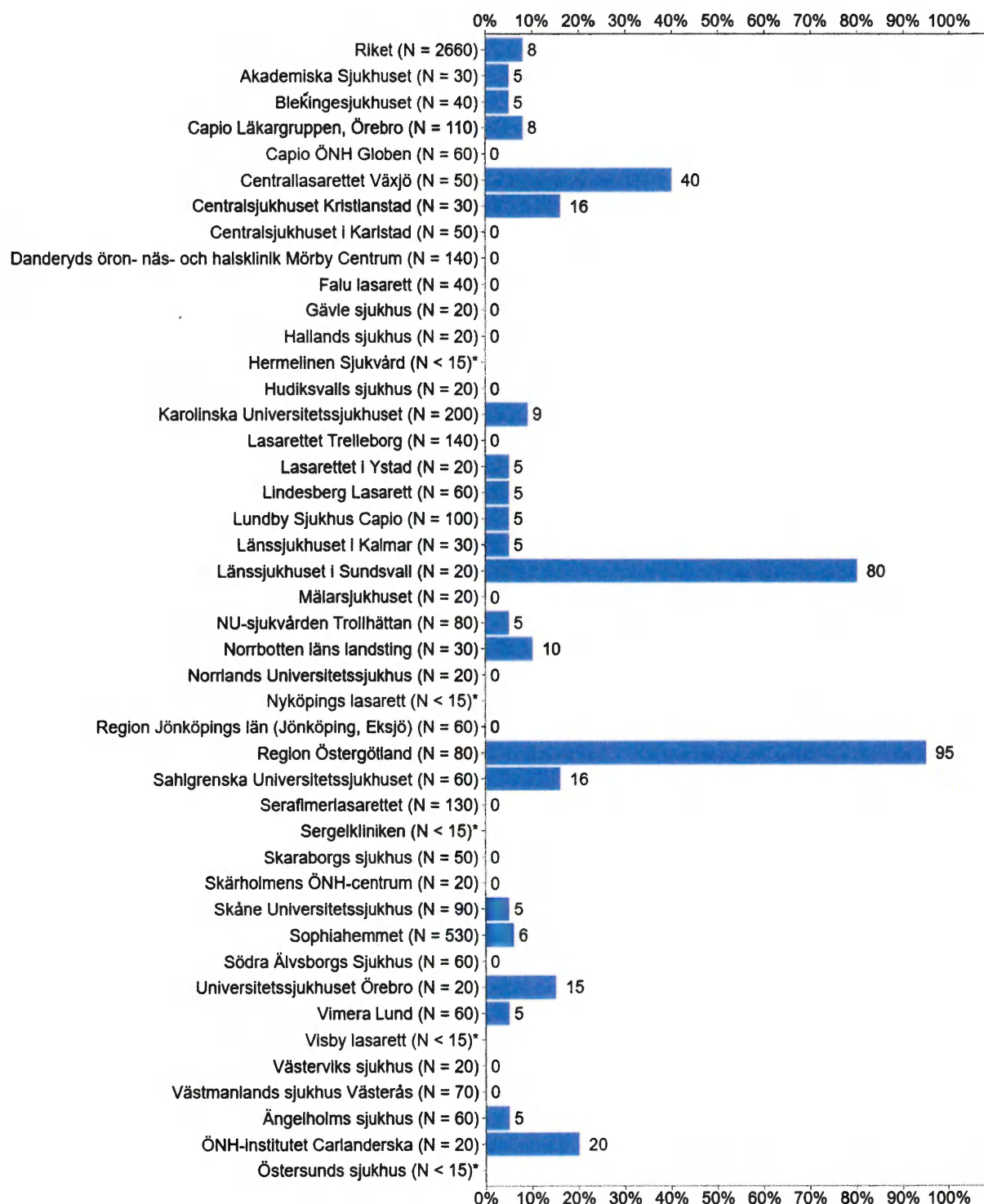
Postoperativ antibiotikaprofylax

Postoperativ peroral antibiotikaprofylax varierar också kraftigt mellan klinikerna, vilket visas i Figur 2 (sid 21). Totalt sett förskrivs antibiotika vid 20% av operationerna i riket; en hög siffra med tanke på avsaknad av evidens. Skillnaderna mellan klinikerna är ännu större för postoperativ antibiotika än för peroperativ antibiotika (förskrivningen varierar mellan 0 och 100 procent), vilket återigen stärker sannolikheten för att lokala traditioner styr behandlingen. Med tanke på att litteraturen inte kunnat visa någon nytta av postoperativ peroral antibiotika är dessa siffror anmärkningsvärda och borde istället närma sig noll.

Slutsats

Den rutinmässiga förskrivningen av antibiotika som profylax i samband med septumplastik med eller utan samtidig conchakirurgi, är fortsatt alltför hög. Med tanke på den svaga evidensen för antibiotikaprofylax över lag och avsaknaden av evidens för postoperativ peroral antibiotikaprofylax specifikt, kan vi utifrån data se att flera kliniker behöver se över sina rutiner. Detta är i linje med SFOHH:s nyligen framtagna rekommendationer (del i Läkarsällskapets *Kloka Kliniska Val*, publicerad 2026-03-13): "Undvik rutinmässig användning av antibiotika som profylax vid okomplicerad näs- och bihålekirurgi." ■

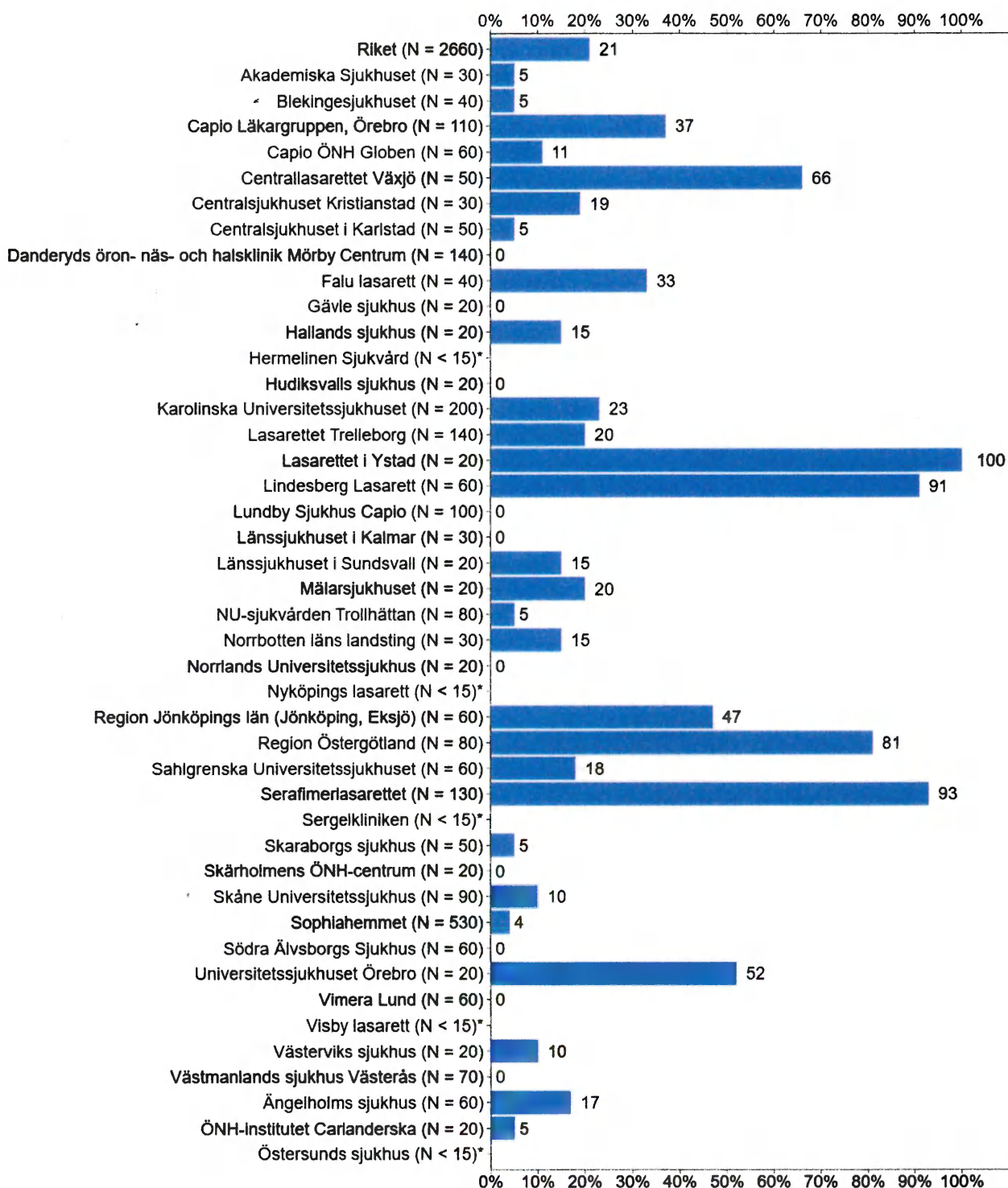
Figur 1: Peroperativ iv antibiotikaprofylax: 2025 – 2026

En * indikerar att data inte kan visas på grund av rönjanderisk. Alla andelar avrundas till hela procent.

Figur 1: Peroperativ intravenös antibiotika per enhet för perioden 250101 – 260320. (För att minska risken för rönjande av personuppgifter avrundas antalet registrerade operationer per klinik till närmaste tiotal, enligt Registercentrums nya regler.)

Figur 2: Postoperativ peroral antibiotikaprofylax 2025 – 2026

En * indikerar att data inte kan visas på grund av röjanderisk. Alla andelar avrundas till hela procent.

Figur 2: Postoperativ peroral antibiotikaprofylax per enhet, 250101–260320. (För att minska risken för röjande av personuppgifter avrundas antalet registrerade operationer per klinik till närmaste tiotal, enligt Registercentrums nya regler.)